

Предложения за изменения в Закона за съдебната власт относно избора на членове, конституиране и състав на Висшия съдебен съвет, изработени от Съюза на съдиите в България

Съюзът на съдиите в България (ССБ), подкрепен от 12 неправителствени организации, прави следните предложения относно промени в Закона за съдебната власт (ЗСВ). Тези предложения са породени от разбирането, че начинът на конституиране на Висшия съдебен съвет (ВСС) и начинът на осъществяване на избора на неговите членове до този момент не позволяват висшият кадрови орган на съдебната система да изпълнява основната си роля, да управлява ефективно съдебната система. Доколкото предложените промени и ефектът от тяхното осъществяване са взаимосвързани, те се предлагат като цялостен пакет, реализацията на който би позволил да направим първата стъпка в реформата на управлението на съдебната власт.

I. ВСС се състои от две колегии – една компетентна по отношение на съда и една компетентна по отношение на прокуратурата и следствието

Предлаганото разделяне се отнася само до въпросите, свързани с кадровото развитие на съдиите и прокурорите (назначаване, повишаване и дисциплинарно наказване). По останалите въпроси, които засягат общото управление на съдебната власт, ВСС ще действа в пълен пленарен състав, което запазва основната му характеристика на колегиален орган. Разделянето се налага поради:

- необходимостта да се гарантира независимостта на съда. Ролята на прокуратурата като страна в съдебната фаза на наказателния процес прави неудачно предоставянето на институционална роля на прокуратурата в кадровото развитие на съдиите;
- спецификите на различните магистратски длъжности. Различната роля на съда и прокуратурата, различията в устройството и функционирането им изискват различен подход в осъществяването на кадровата политика.

II. При избора на 11-те членове на ВСС от парламентарната квота, Народното събрание избира петима от тях за колегията на съда, а шест – за колегията на прокуратурата и следствието. Въвежда се подробен регламент за избора на членове на ВСС от Народното събрание.

Изборът на членове на ВСС за отделните колегии следва от първото предложение. Предложената процедура за избор на парламентарната квота на ВСС гарантира провеждане на избора при максимална публичност и прозрачност, което създава предпоставки за избор на кандидати с високи професионални и нравствени качества.

Предлага се следната процедура за избор:

- Изборът се подготвя от нарочна временна комисия към НС, сформирана на паритетен принцип. Тя изготвя доклад, в който за всеки кандидат се обявява:
 - Съответствието с минималните законови изисквания за длъжността;
 - Наличие на данни, които поставят под съмнение нравствените качества на кандидата (вкл. в медиите) и оценката на комисията за тези данни;

- Квалификацията, опита и професионалните качества на кандидата;
- Публичната репутация и наличието на обществена подкрепа за кандидата.
- Номинациите се обявяват най-малко два месеца преди публичното им изслушване, като се придружават от подробни мотиви, обвързани със съдържанието на заключителния доклад на комисията.
- Кандидатите представят писмени изложения за мотивите и намеренията си за съответната длъжност, които се публикуват в интернет не по-късно от един месец преди публичното изслушване.
- Комисията изисква данни от други държавни органи, включително за проверки, дисциплинарни процедури, висящи и приключили без повдигане на обвинение наказателни производства, свързани с кандидата.
- Всички документи, както и становища от професионални, академични и неправителствени организации, се публикуват в интернет най-малко един месец преди изслушване на съответния кандидат.
- Комисията насрочва изслушвания за всеки кандидат, които са публични и се предават в интернет. В срок до една седмица преди датата на изслушването медии, неправителствени, професионални и академични организации могат да подават въпроси, които да бъдат поставени от комисията на кандидатите.

III. Въвежда се нов регламент за пряк избор на членове на ВСС от професионалната квота на съдиите. Предложението членовете на ВСС от квотата на съдиите да се избират на преки избори от общото събрание на съдиите в страната, цели да се гарантира най-високо ниво на демократичност и представителност на избора.

- Кандидат за член на ВСС от квотата на съдиите се номинира пред общото събрание на съдиите от поне 50 съдии и не по-късно от три месеца преди провеждане на избора.
- Номинираните за членове на ВСС предлагат концепции за управление на съдебната власт.
- Изработват се подробни профили на номинираните, които се качват на сайта на ВКС, ВАС и ВСС.

IV. ВСС не е постоянно действащ орган. Предлаганият модел на непостоянно действащ ВСС, укрепен административно с постоянни комисии от магистрати е реакция на дефицитите, които се наблюдават при сегашния модел. Практиката показва, че постоянно действащ ВСС е свързан с откъсване от основната функция на неговите членове, което го прави непривлекателна професионална перспектива пред повечето съдии, прокурори и представители на други юридически професии. Мотивирането за участие в работата на ВСС на добри професионалисти налага промяна на този модел, което ще помогне и за преодоляване откъсването на ВСС от реалните проблеми на системата.

V. Разширяване правомощията на общото събрание на съдиите. Целта на тази промяна е да се укрепи представителността и отговорността на изборните членове на ВСС. Предложенията за разширени правомощия включват: 1) свикване на общо събрание поне веднъж годишно, за изслушване на избраните членове за дейността им през изминалия период и обсъждане на важни въпроси за управлението на съдебната власт, както и 2) обсъждане на проекта за бюджет на съдебната власт и отчет за

неговото изпълнение и 3) по предложение на 1/10 от броя на всички съдии да се свиква извънредно събрание, което да прави предложение за отзоваване на избран член на ВСС при констатирани изключително тежки нарушения и непригодност за продължаване на мандата.

VI. Създаване към съответната Колегия на ВСС на постоянни комисии по атестиране, професионална етика и дисциплинарна отговорност, които се състоят от съдии и прокурори. Целта е да се усили професионалния капацитет на органа по основните негови функционални направления.

- **Атестационна комисия.** Съставът ѝ се сформира от съдии от окръжно, апелативно и върховно ниво, командировани за срок от 1 г., запазвайки магистратския си статут и възнаграждение. Номинирането на членовете се извършва от общото събрание на съдиите. Обемът и критериите за оценка и мотивацията следва да включва подробен профил на всеки номиниран, за да е ясна компетентността и мотивацията на кандидатите за атестиращи съдии. Числеността на членовете на комисиите за атестиране към съвета следва да бъде определен след анализ на броя атестации за период от 6 месеца до 1 година и приемане на справедлив индекс за натовареността на атестиращите магистрати. В закона трябва да бъде определен минимален състав (10 членове), който при необходимост да може да бъде разширяван.
- **Етична комисия,** състояща се от не повече от 5 съдии, номинирани от общото събрание на съдиите и командировани от ВСС за срок от 1 година.